

ВЪРЗАНО ИЛИ СВОБОДНО- БОКСОВО ОТГЛЕЖДАНЕ НА КРАВИТЕ?

ст. н. с. д-р инж. Стефан Станев

През последните две години се говори много интензивно за необходимостта от превеждане на нашите говедовъдни ферми в съответствие с изискванията на ЕС. В различните вестници се срещат материали, които предизвикват ужас у фермерите – как може да стане това, което иска от нас Европа? Този страх се подклажда и от псевдоспециалисти, които измислят (в буквалния смисъл на думата) изисквания, които отговарят най- често на търговския им интерес и нямат нищо общо с истината. Фермерите обаче ги приемат с вяра заради уважението към непознатия авторитет и се чудят какво да правят.

Големите въпроси (които определят и детайлите при реализацията на една ферма) са какъв начин на отглеждане на говедата трябва да прилагаме и как да доим. Най- често се казва, че съгласно наредбите на ЕС кравите трябва да се отглеждат свободно- боксово и да се доят в доилна зала. Независимо от вариациите, в които може да бъде изложено подобно твърдение, искам да ви уверя, че в него няма нищо вярно.

В рамките на големите въпроси, свързани с бъдещето на говедовъдството в България, в ЕС няма действаща наредба. Европейския съюз не издава наредби за това – той издава само **ДИРЕКТИВИ**. Тези директиви служат като основа всяка страна да изготви, в съответствие с конкретните си условия, необходимата нормативна уредба. Във всяка страна действа собствена нормативна уредба, която просто съответства на изискванията на съответната директива. В България действа наша, българска нормативна уредба. В България се спазват българските закони и наредби, а не немските, английските или кои да е други. Както вече става ясно, няма Европейско законодателство и българският фермер трябва да спазва българските закони и наредби.

Директива на ЕС 92/46 ЕЕС (1992 г) постановява "Санитарно-хигиенните правила при производство и реализация на пазара на сурово мляко, топлинно обработено мляко и млечни продукти". Тази Директива в най-голяма степен касае млекопроизводителите. България се подготвя активно за пълноправно членство в ЕС и за изпълнение на този ангажимент се хармонизира нашето законодателство с това на Европейския съюз. Политиката на Република България по безопасност на храните се основава на пет влезли в сила и действащи в страната закони:

- Закон за народното здраве
- Закон за храните
- Закон за ветеринарно-медицинската дейност (ЗВМД)
- Закон за защита на растенията

- Закон за фуражите

За прилагане на ЗВМД са обнародвани 23 наредби, от които пряко свързани с млекопроизводството и млекопреработването са следните:

Наредба 30 - ДВ, бр.1 от 01.01.2001 г. на МЗГ за ветеринарно-санитарните и хигиенни изисквания при добива на сурово мляко, изграждане и експлоатация на млекопреработвателните предприятия, производство и търговия с топлинно обработено мляко и млечни продукти.

Наредба №3/10.01.2003г. на МЗГ за ветеринарно-санитарните изисквания в млекодобивните стопанства.

За по- подробна информация и запознаване с пълния текст на наредбите всеки, който ползва Интернет, може да посети адреса:

http://www.chambersz.com/index.php?option=com_content&task=view&id=395&Itemid=139

Внимателния прочит на тези наредби показва, че няма никаква препоръка за това дали кравите да се отглеждат вързани или свободни, дали да се доят в доилна зала или по друг начин. Наредбите регламентира изискванията към показателите:

- за качество на суровото мляко, предназначено за преработка в млечни продукти,
- за приемане на сурово мляко за топлинна обработка и преработка, в т.ч. изисквания към здравето на животните, от които се добива сурово мляко;
- хигиената на стопанствата;
- хигиената на доенето;
- хигиената на помещенията, съоръженията и инструментите,
- хигиената на персонала,
- производствена хигиена.

Основните изисквания са фокусирани в следния член на **наредба 30**:

Чл. 16. (1) Суровото мляко произхожда от стопанства, регистрирани и контролирани от НВМС, които:

- 1. отговарят на зоохигиенните и ветеринарно-санитарните изисквания;*
- 2. имат помещенията за изолация на животни, които са болни или съмнително болни от заразни заболявания.*

(2) Помещенията за доене и първична обработка на млякото, както и млекосъбирателни пунктове се разполагат и строят по начин, предотвратяващ всякакъв риск от замърсяване на млякото; те са лесни за почистване и дезинфекция и имат:

- 1. лесно почистващи се стени и подове;*

2. настилка на пода, която улеснява оттичането на течности, средства за изхвърлянето на отпадъци;

3. подходяща вентилация и осветление;

4. (изм. - ДВ, бр. 111 от 2002 г.) подходящ и достатъчен достъп на питейна вода, отговаряща на изискванията на Наредба № 9 от 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (ДВ, бр. 30 от 2001 г.), с подходящо налягане и температура, която се използва при доенето и почистването на съоръженията и инструментите, които са в контакт с млякото;

5. добра изолация от всякакви източници на замърсяване;

6. уреди и съоръжения, лесни за измиване, почистване и дезинфекциране.

(3) Помещенията за съхранение на млякото във фермите и млекосъбирателните пунктове се оборудват с подходящи съоръжения за охлаждане на млякото и са защитени срещу вредители и добре изолирани от всякакви помещения, в които се държат животни.

(4) Ако се използва подвижен доилен апарат, се спазват изискванията по ал. 2, т. 4 и 6 и апаратът:

1. се разполага върху чист под;

2. осигурява защита на млякото през цялото време на доенето;

3. се конструира така, че да позволява поддържането на вътрешните повърхности чисти.

(5) Животните, които се отглеждат на открито, се доят на места и при условия, позволяващи спазването на хигиенните изисквания.

(6) Животните от всички видове не се допускат до помещения и места, където се съхранява, пренася, охлажда или обработва млякото.

Наредба 30 е доста обемиста, с голям обем предписания, но по същество те се отнасят до хигиената на млекодобива и тези предписания, с цената на по-вече или по-малко усилия и разходи могат да се изпълнят при всички технологични и технически решения в една говедовъдна ферма. Предписанията на наредба 3 практически покриват тези от наредба 30.

Същността на наредбата е гарантиране на потребителя, че консумираното от него мляко е с високо качество. До края на 2005 година ще се закупува само първо и екстра качество краве мляко. До 2008 година трябва да отпадне мляко първо качество. През 2009 година ще отпадне и млякото екстра качество. Това означава, че от 2010 година ще се произвежда само мляко, което не може да бъде друго, освен с високо качество. Това мляко трябва да съдържа под 100 000 ОБМ (общ брой микроорганизми) и под 300 000 ОБСК (общ брой соматични клетки). От 2010 година сурово краве мляко, което не отговаря на тези показатели, няма да бъде закупувано.

Нещата изглеждат много ясни, и на пръв поглед лесни за реализиране. Щом можем да отглеждаме кравите си както искаме и да ги доим както намерим за добре, значи няма проблеми! Проблемът се поражда обаче от това, дали начинът на отглеждане, който сме приложили във фермата си, както и конкретните геометрични размери на обора и вътрешното разпределение:

- позволяват да получим качествено мляко;
- няма да предопределят получаването при това решение на качествено мляко с много голям разход на труд (проблемът ще става толкова по- остър, колкото по – високо възнаграждение на работещия трябва да се калкулира);
- имат бъдеще в заложеното решение, ако използваме стара сграда, която така или иначе трябва да преустройваме;

Факторите, които (до голяма степен) влияят върху качеството на полученото мляко, са:

- чистотата на помещенията, особено на леглата, и на животните;
- доилната техника и доилната хигиена;
- различни стресфактори (въздушни течения, високи температури, недостатъчен приток на чист въздух и грешки в храненето намаляват съпротивителните сили на кравите и те стават възприемчиви на възпаления на вимето и на други заболявания);
- Възпаленията на вимето;

Фиг. 1. Вързано отглеждане

Фиг. 2. Свободно – боксово отглеждане

Най- важната предпоставка, която определя степента на влияние на горните фактори, е начинът на отглеждане на животните.

Най- широко приложение в света са намерили два от различните начини на отглеждане на кравите: вързани на ясла (фиг. 1) и свободно- боксово (фиг. 2). Двата варианта се различават принципно един от друг.

При вързаното отглеждане всяка крава има определеното за нея място в помещението, докато човекът, за да извърши различните операции по обслужване на животните, трябва да се движи от крава на крава. Храненето, лежането и доенето се извършват на едно и също място. Вързаното отглеждане се корени в навиците на хората още от времето, когато селянинът е отглеждал само 4 – 5 крави. Този начин наистина облекчава (при малък брой на кравите) обслужването и грижите за животните, но е свързан с голям разход на труд и по-малко отговаря на физиологията им (за компенсация през лятото се извеждат на паша). Хигиената на млекодобива при доене на място е на ниско ниво. За това вързаното отглеждане се счита за отминал етап и в съвременното европейско фермерство се прилагат други, съвременни форми.

При **свободно- боксовото отглеждане** кравите се отглеждат в помещения с голям обем, много чист въздух и естествена светлина. В такова помещение кравите показват поведенчески реакции, каквито съответстват на привичките им от пасището, могат да се предвиждат свободно и да осъществяват контакт с другите животни. По широки проходи и пътеки всяка крава може свободно да отиде до чист, сух и мек бокс за лежане, до мястото за водопой или до местата за хранене. Доенето се извършва в специализирано за това място при високо ниво на хигиената. Зоната за движение може да се разшири и с двор на открито, но при една нова сграда това може да се окаже излишно.

Свободно- боксовото отглеждане дава възможност за получаване на качествено мляко с малък разход на труд. При него съществува възможност за въвеждане на автоматизация на отделните процеси, без това да е съпроводено с преустройство на помещенията (нещо, което при вързаното отглеждане е невъзможно). Най- голямото предимство на свободно- боксовото отглеждане е, че винаги, когато реши, фермерът може да предприеме стъпки към биологично говедовъдство (**само при него свободно- боксовото отглеждане е задължително**). Във ферма за вързано отглеждане тази перспектива е изключена.

АГРОЕКОН ООД

Консултации и проектиране
на селскостопански обекти,
биогазови инсталации

ул. Милин Камък 23 ап. 2

6000 Стара Загора

Тел./ факс 042 621 303

Мобил. +359 887 582 684

e- mail:

s.stanev@agroecon.com

web: www.agroecon.com